

RECHT EN PROSTITUTIE

Luc LAMINE

«La prostitution est réellement - non par simple métaphore - une des formes les plus immorales et juridiquement les plus complètes de l'esclavage condamné en 1948 par la Déclaration universelle et, à nouveau, par le Pacte relatif aux droits civils et politiques de l'homme (1).»

René CASSIN, Voorzitter van het Europese Hof voor de Rechten van de mens, Nobelprijswinnaar voor de Vrede in 1968.

Inleiding

1. Zoals uit de titel blijkt zal hier niet worden gehandeld over moraal en prostitutie, want het morele is slechts één aspect van dit complexe gegeven, en zeker niet het belangrijkste.

Belangrijker is de vraag of de onverschilligheid voor het probleem - meestal ingegeven door een zekere opvatting van het fatsoen - zich uiteindelijk niet richt tegen de onverschillige zelf. Zij die een machtspositie bouwen op de ellende van een niet onaanzienlijk aantal vrouwen, zijn maar al te blij dat deze laatsten met al de zonden van de wereld worden overladen.

Tegenwoordig spreekt men veel over zgn. «vergeten groepen». Hierdoor verstaat men bejaarden, weduwen, wezen, ongehuwde moeders, gastarbeiders, gevangenen, krankzinnigen, gehandicapten en nog een paar andere categorieën mensen. Over de prostituees wordt niet gesproken.

Het doel van dit artikel is in deze leernte enigszins te voorzien.

(1) Voorwoord tot het werk van O. PHILIPPON, *L'esclavage du siècle*, Parijs, 1959.

Afd. I - BEGRIP EN MAATSCHAPPELIJKE SITUERING

§ 1. DEFINITIE VAN DE PROSTITUTIE

2. Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen het sociologische en het juridische begrip van de prostitutie.

Sociologisch moeten wij het probleem zo grondig mogelijk leren kennen en begrijpen. Juridisch mag het begrip niet bezwaard worden met elementen die zo lastig te bewijzen zijn dat het recht helemaal zijn greep op de werkelijkheid zou verliezen.

a. *sociologisch*

3. In deze ruime context dient als prostitutie te worden beschouwd het gewoonlijk, regelmatig en herhaaldelijk aangaan van geslachtsbetrekkingen tegen betaling, met iedereen en op het eerste verzoek, zonder de partner te kiezen of te weigeren. Zij die er zich aan overleveren beschikken over geen andere bron van inkomsten, en handelen essentieel uit winstbejag en niet uit genotzucht (2).

b. *juridisch*

4. De wet geeft geen definitie. De rechter ten gronde mag souverain vaststellen dat bepaalde daden daden van prostitutie zijn, op voorwaarde dat hij aan dit woord zijn gewone betekenis geeft (3). In deze zin wordt als prostitutie beschouwd het gewoonlijk en geregeld toestemmen in het verhandelen van zijn lichaam of in het tegen betaling aangaan van geslachtsbetrekkingen met een onbepaald aantal personen (4).

Volledige geslachtsbetrekkingen zijn niet vereist, onzedige aanrakingen volstaan. Homosexuelen kunnen dus evengoed prostitutie bedrijven (5).

§ 2. DRAMATIS PERSONAE

A. *De prostituée*

5. Rond haar speelt alles zich af. De meeste prostituées worden gerecrueteerd tijdens hun minderjarigheid (6). Hoe jonger, hoe kneedbaarder en

(2) MANCINI J. G., *Prostitution et proxénétisme*, Parijs, 1963, blz. 17.

(3) Cass., 3 januari 1962, *Pas.*, 1962, I, 514
Cass., 24 december 1951, *Pas.*, 1952, I, 217.

(4) Corr. Brussel, 9 juni 1961, *R. D. P.*, 1961-1962, blz. 90.

(5) Cass., 3 januari 1962, zie noot (3).

MARCHAL A. - JASPAR J. P., *Droit criminel*, Brussel, 1965, deel I, blz. 356.

(6) MANCINI J. G., *o. c.*, blz. 55-56; COUTSOMARIS A., *La femme victime de la traite des blanches*, Athene, 1963, blz. 25;

CESBRON G., *Les cinq «Debs»*, Le Figaro van 18 maart 1965: iedere avond vallen vijf jonge meisjes te Parijs in de prostitutie.

winstgevender ze zijn. Armoede en verlatenheid speelden het grootste deel van hen in de netten van lieden die op de een of andere manier profijt uit hen willen trekken (7).

Eens ingewijd worden zij financieel volkomen afhankelijk van een souteneur en wordt iedere ontsnappingspoging door het milieu eensgezind tegengewerkt (8). Het is in deze wereld met aparte wetten, in deze staat in de staat dat zij gevangen zitten.

B. *De klant*

6. Zijn drang naar een vrouw voor enkele ogenblikken doet hem vrij belangrijke bedragen betalen. Hij is slechts een kortstondig optredend acteur in het drama. Het betreft hier eenzamen die lastig contact krijgen met hun medemensen (zoals alleenstaande gastarbeiders), oudere mannen van wie niemand nog iets moet hebben, mannen die door een hevige begeerte worden aangegrepen, of gewoonweg «brave» mensen die boven hun theewater geraakt zijn.

Volgens het Kinsey-rapport komt 69 % van alle mannen die zich tot de prostitutie wendden slechts éénmaal in hun leven als klant in betrekking met een prostituee (9). Velen zijn dus accidentele klanten.

C. *De mannen waarover men meestal niet spreekt.*

7. Zo weinig wordt er over hen gesproken dat er in onze taal geen woorden zijn om hen gezamenlijk of individueel aan te duiden. De Fransen noemen hen «proxénètes». Hun activiteit die erin bestaat andermans prostitutie te exploiteren of te organiseren met het doel daaruit winst te slaan (10), heet in het Frans «proxénétisme». De vertaling in «koppelaars» en «koppelaarij» gaat niet op omdat deze termen in het Nederlands een gans andere betekenis hebben. Om vooruit te geraken zullen we in het vervolg de termen «proxeneet» en «proxenetisme» moeten gebruiken.

8. De proxeneten kunnen worden ingedeeld in vijf categorieën (11) die weeral enkel nauwkeurig in het Frans kunnen worden weergegeven :

- 1° de «recruteur», of hij die vrouwen tot de prostitutie tracht te brengen.
- 2° de «tenancier», of hij die het lokaal exploiteert dat hij de prostituee ter beschikking stelt.

(7) MANCINI J. G., *o. c.*, blz. 54.

(8) MANCINI J. G., *o. c.*, blz. 86-87.

(9) MANCINI J. G., *o. c.*, blz. 79.

(10) MANCINI J. G., *o. c.*, blz. 81.

(11) MANCINI J. G., *o. c.*, blz. 81 en 85.

(11 bis) PETIZIOL A., *Enquête sur la personnalité du souteneur*, Athene, 1963, blz. 3.
MANCINI J. G., *o. c.*, blz. 81.

- 3° de «entremetteur», hij die clandestien vrouwen bezorgt aan wie erom verzoekt.
- 4° de «trafiquant», die ontuchthuizen voorziet van vrouwen.
- 5° de «souteneur», die geheel leeft op kosten van een persoon van wie hij de ontucht exploiteert, en die deze persoon helpt en bijstaat (11bis).

Gemakkelijkshalve zullen we deze verschillende soorten individuen respectievelijk noemen: recruteur, lokaalhouder, bemiddelingsagent, trafikant en souteneur. Het spreekt vanzelf dat verschillende van deze categorieën in één persoon kunnen verenigd zijn.

9. Deze gans aparte wereld is goed georganiseerd, heeft zijn «principes» en beschikt over macht. In Frankrijk strijken zij per jaar 225 miljard oude frank op (12). Dat is meer dan twintig miljard in onze munt: meer dan onze begroting voor nationale opvoeding.

Proxeneten zijn dus kapitalisten, en zoals al wie kapitaal bezit zullen zij investeren in andere winstgevende bedrijven (bv. speelhuizen, dancings, nachtclubs, hotels e.d.). Ze breiden zich uit lijk een olievlek, wat hun kapitaal nog verhoogt en wat hun toelaat weerom te investeren. Wat in Amerika gebeurd is in de tijd van de drooglegging moet een les zijn. Politie, magistratuur en politici werden omgekocht en de lokale besturen werden gecontroleerd (13). Alleen de afschaffing van een gehate wet en de drastische reorganisatie van het federaal politieapparaat hebben de situatie doen keren.

Afd. II - MOGELIJKE HOUDINGEN VAN DE WETGEVER TEGENOVER DE PROSTITUTIE

10. De prostitutie is een sociale gesel. Daarover is bijna iedereen het eens. De meningsverschillen rijzen pas als men het gaat hebben over de te volgen tactiek om deze gesel aan te pakken.

11. Er zijn drie systemen.

1. Het reglementarisme aanziet de prostitutie als een noodzakelijk kwaad. Boven de clandestiene prostitutie verkiest zij een wettelijk geregeld systeem van medische en administratieve controle, vandaar: inschrijving in een fichier, controle van een geneesheer en van de zedenpolitie.

2. Het prohibitionisme. Volgens deze stelling is de prostitutie een misdrijf. Het kwaad moet met de wortel worden uitgeroeid: prostituées, klanten en proxeneten moeten worden opgespoord en (streng) gestraft.

(12) *Les proxénètes sont des parasites*, documentation des équipes d'action, juni 1968.

(13) ARNAU F., *Het oog der wet*, Den Haag, 1962, blz. 185-186.

3. Het abolitionisme is de aartsvijand van het reglementarisme, haar voornaamste doel is de reglementering af te schaffen (vandaar haar naam). Tegelijk wil ze echter de strijd aanbinden met het proxenetisme.

12. Als men beseft dat de proxeneten de motor zijn van de prostitutie, en dat de hoge kapitalen die zij (gemakkelijk) verdienen hun een ongehoorde macht geven, dan weet men welk stelsel principieel te verwerpen is: de reglementaristen ondergraven de maatschappij moreel, sociaal en economisch. Het prohibitionisme doet afbreuk aan een elementair menselijk recht: de sexuele vrijheid. Het is onkies zich te mengen in wat principieel een individuele aangelegenheid is: het vrijwillig aangaan van geslachtsbetrekkingen, ook al heeft een zekere geldelijke vergoeding plaats. Het abolitionisme is door zijn genuanceerdheid juist zo doeltreffend. Hier legt men de ware misdadiger het vuur aan de schenen, en hem alleen.

Afd. III - EVOLUTIE VAN ONZE WETGEVING

§ 1. DE REGLEMENTARISTISCHE PERIODE

13. De reglementering van de prostitutie werd in onze gewesten ingevoerd door de Franse overheerser, bij toepassing van het Besluit van de Consul van 12 Messidor jaar VIII. De prefecten en onder-prefecten werden belast met het toezicht op de ontuchthuizen.

14. Om de toestand in onze reglementaristische periode sinds 1830 te begrijpen, moet men oog hebben voor de geesteshouding in de vorige eeuw. Prostitutie was een onderwerp waarover men (in deftige kringen) niet sprak (14). Het parlement laste dan ook in onze gemeentewet een artikel 96 in dat het leeuwenandeel der wetgevende bevoegdheid ter zake in handen gaf van de gemeentelijke overheden (15). Alleen de ergste misbruiken werden strafbaar gesteld in het strafwetboek. Op die wijze speelde de wetgever de mooie rol, en liet hij het vuile werk over aan de gemeenten.

15. De wet op de landloperij van 27 november 1891 bracht een schuchtere poging: de «bijlopers van ontuchtige vrouwen» (les souteneurs

(14) MANCINI J.G., *o. c.*, blz. 15: «Moi vivant, s'écriait, au début du siècle, le respectable Henri Brisson, président de la Chambre des Députés, on ne traitera un sujet qui déshonorerait cette Tribune!»

(15) Art. 96 gemeentewet: «Au collège de bourgemestre et échevins appartient la surveillance des personnes et des lieux notoïrement livrés à la débauche. Il prend à cet effet les mesures propres à assurer la sûreté, la moralité et la tranquillité publiques.

Le conseil fait à ce sujet tels réglemens qu'il juge nécessaires et utiles.» Zo luidde de tekst in de wet van 30 maart 1836. De wet van 30 december 1887 verving het woord «sûreté» door het woord «santé», hetgeen de medische controle en de fiche toeliet!

de filles publiques) werden met de landlopers gelijkgesteld (16) en werden door de vrederechter ter beschikking van de regering gesteld, doch zij konden tegen deze beslissing verzet of beroep aantekenen (wat een gewoon landloper niet kan!) en dit binnen de termijnen bepaald bij het wetboek van strafvordering. Vóór 1948 waren er dus blijkbaar geen bezwaren om tegen een administratieve maatregel beroep te laten aantekenen langs gerechtelijke weg, op voorwaarde dat het om souteneurs ging.

16. Binnen de perken door de wetgever gesteld oefende de gemeente een eigen regelende bevoegdheid uit (17). Sommige gemeenten hadden helemaal geen reglement, andere vaardigden de meest draconische verbodsbepalingen uit (17 bis), m.a.w. het waren de gemeenten die de keuze hadden tussen de drie grote type-oplossingen.

Thans moet kort de evolutie van de strafbepaling (18) onderzocht worden. Van 1810 tot 1914 was alleen strafbaar wie er een *gewoonte* van maakte de ontucht of het bederf van de jeugd beneden de éénnentwintig jaar op te wekken, te bevorderen of te begunstigen.

In 1914 verdween de vereiste van gewoontemisdrijf, wat de opsporingsarbeid vergemakkelijkte. De artt. 379 en 380 kregen toen hun huidige vorm. Tevens werd een art. 380 bis ingevoerd dat het dwangmatig aanwerven, meenemen of wegbrengen van meerderjarige vrouwen strafbaar stelde. De trafikant was dus enkel strafbaar zo hij dwang uitoefende. In 1936 verdween de vereiste van dwang voor de internationale handel in meerderjarige vrouwen.

De wet van 21 augustus 1948 tot afschaffing van de officiële reglementering van de prostitutie voerde voor gans België het abolitionisme in. Zowel in Kamer als in Senaat werd ze unaniem aangenomen (19).

§ 2. DE ABOLITIONISTISCHE PERIODE

17. In navolging van Frankrijk en vooruitlopend op het verdrag van 1950 werd in 1948 de oorlog verklaard aan het proxenetisme.

Art. 380 bis strafte iedere vorm van trafiek, zelfs met toestemming van de vrouwen, alsook de lokaalhouder en de souteneur. 380 ter bestraft het

(16) DE MEURON A., *La traite des blanches*, rapport présenté à la Conférence de la Fédération abolitionniste internationale à Berne, le 16 septembre 1896, Genève, 1896, blz. 21, un «mensonge pieux».

(17) Brussel, 23 december 1837, *Pas.*, 1837, II, 275.

(17 bis) SCREVENNS R. - DE CANT P., Loi du 21 août 1948 supprimant la réglementation officielle de la prostitution, *R.D.P.*, 1948-1949, blz. 163.

(18) Code pénal van 1810, artt. 334 en 335; LOCRE, *Législation civile, commerciale et criminelle*, dl. XV, Brussel, 1837, blz. 378.

Wet van 15 juni 1846, artt. 333, 334 en 335 strafwetboek.

Strafwetboek van 1867, artt. 379 - 382, NYPELS J.-S.-G., *Législation criminelle de la Belgique*, dl. III, Brussel, 1868, blz. 16.

Wet van 26 mei 1914.

Wet van 21 augustus 1948, *S.B.* 13 en 14 september 1948, blz. 7252.

(19) SCREVENNS R. - DE CANT P., Loi du 21 août 1948 supprimant la réglementation officielle de la prostitution, *R.D.P.*, 1948-1949, blz. 170.

dwingen tot ontucht, 380 quater het ronselen van klanten en de publiciteit terzake van prostitutie.

De door het strafwetboek gesanctioneerde regeling kan door de gemeenten enkel worden aangevuld voor wat betreft zedelijkheid en veiligheid.

Afd. IV - DE HUIDIGE STAND VAN ONZE WETGEVING

§ 1. STRAFRECHTELIJKE BEPALINGEN IN ONS STRAFWETBOEK

I. Beteugeling van het proxenetisme

A. *Het opwekken, vergemakkelijken of begunstigen van de ontucht, het bederf of de prostitutie van minderjarigen van het mannelijke of van het vrouwelijke geslacht, ten einde eens anders driften te voldoen (artt. 379 en 380)*

18. Drie elementen vormen het misdrijf :

1° Het moet gaan om minderjarigen, onverschillig van welk geslacht. Ontvoogding speelt niet de minste rol. Een gehuwde vrouw beneden de 21 jaar is een minderjarige (20).

2° De schuldige moet de bedoeling gehad hebben andermans driften te voldoen.

Dit betekent niet dat hij uitsluitend de bevrediging van andermans driften op het oog moet gehad hebben. Meestal zal hij ook gehandeld hebben uit winstbejag (21). Er wordt alleen vereist dat hij niet de bevrediging van zijn driften beoogde (22).

Een voorbeeld zal het verduidelijken. Een hotelhouder verhuurt een kamer aan een zeventienjarig meisje. Enige uren later verleidt hij haar en brengt met haar de nacht door in de kamer en in het bed dat hij haar verhuurd heeft. Hij valt niet onder artikel 372 omdat het meisje meer dan zestien is. Hij valt ook niet onder de artikelen 379-380 omdat hij alleen zijn eigen voldoening zocht. Hij gaat dus vrij uit. Veronderstellen wij dat hij de kamer verhuurt aan hetzelfde meisje en aan haar minnaar. Hier begunstigt hij alleen de bevrediging van andermans drift. Hier is de tweede voorwaarde dus vervuld.

3° Hij moet de ontucht, het bederf of de prostitutie hebben opgewekt, vergemakkelijkt of bevorderd.

a. opwekken, vergemakkelijken of begunstigen

De drie moeten niet samengaan, één ervan volstaat.

(20) EVERTS R., *L'amour devant la loi*, Brussel, 1963, blz. 176.

Cass., 14 oktober 1935, *Par.*, 1935, I, 365.

(21) Cass., 12 december 1960, *Par.*, 1961, I, 392.

Cass., 25 maart 1963, *R.D.P.*, 1962-1963, blz. 848.

(22) EVERTS R., *o. c.*, blz. 171 .

Het moet gaan om een positieve daad, een louter dulden is onvoldoende (23).

De ontucht moet niet effectief hebben plaatsgevonden. Het scheppen van een objectieve mogelijkheid volstaat (24).

b. De ontucht, het bederf of de prostitutie

Hier zijn we bij de kern van de zaak. De wetgever wil juist de ontucht, het bederf en de prostitutie van minderjarigen bemoeilijken.

Wat prostitutie is kan duidelijk uitgemaakt worden. De betaling van een som geld is een objectief element.

Zijn er ook objectieve criteria om te bepalen wat ontucht en bederf is? De rechtspraak heeft daarnaar gezocht en heeft als ontucht en bederf beschouwd iedere vorm van buitenechtelijk geslachtsverkeer (25). De student die een kot heeft zonder kotmadam en die voor het week-end zijn sleutel geeft aan zijn vriend wiens verloofde nog geen volle 21 jaar oud is, valt onder toepassing van de artt. 379-380. Deze redenering leidt ertoe de meest oprechte liefdesuitingen gelijk te schakelen met het lichtzinnige gedrag en met de meest sombere perversiteiten. In onze tijd werd zoiets onhoudbaar. Een vonnis van de correctionele rechtbank te Brussel verbrak deze ongenueanceerde redenering op 11 december 1964 (26). Het werd door het Hof van Beroep vernietigd (27). Op 31 december 1966 herhaalde de rechtbank haar vroegere redenering. Deze keer ontsnapte het vonnis aan hoger beroep en werd een vrouw vrijgesproken die een appartement verhuurd had aan een man van 20 jaar en 10 maanden, die daar in concubinaat leefde met zijn maîtresse van 25 jaar. De vrijspraak steunde op de overweging dat een persoon, ook al is deze minderjarig, op zich beschouwd geen ontucht pleegt als hij met een ander persoon in een duurzaam concubinaat leeft, en met hem normale en regelmatige geslachtsbetrekkingen onderhoudt, behalve zo er speciale omstandigheden zijn die moeten doen besluiten in de tegenovergestelde zin (28).

Er dient te worden opgemerkt dat het geen enkele rol speelt of het slachtoffer zich al dan niet reeds tevoren aan ontucht heeft overgeleverd (28 bis). Er bestaan bij ons dus geen «bedorven» en «niet-bedorven» meisjes, zoals bijvoorbeeld in Portugal (28 ter).

19. Zodra de drie hierbovenvermelde voorwaarden vervuld zijn dient men nog uit te maken of de schuldige de toestand van minderjarigheid kende. Als dat het geval is zal op hem art. 27 van toepassing zijn, en wordt rekening gehouden met de leeftijd van de minderjarige. Was de minder-

(23) EVERTS R., *o. c.*, blz. 173.

(24) MARCHAL A. - JASPAR J.P., *Droi criminel*, dl. I, Brussel, 1965, blz. 355.

(25) EVERTS R., *o. c.*, blz. 174.

(26) Corr. Brussel, 11 december 1964, *J. T.*, 1965, blz. 74.

(27) Brussel, 12 mei 1965, *J. T.*, 1966, blz. 243.

(28) Corr. Brussel, 31 december 1966, *J. T.*, 1967, blz. 299

(28 bis) Brussel, 23 december 1837, hoger geciteerd.

(28 ter) EVERTS R., *o. c.*, blz. 223.

jarigheid hem door zijn nalatigheid onbekend (hij vroeg geen officieel identiteitsdocument) dan komt art. 380 in aanmerking.

20. De twee besproken artikelen zijn zo ruim gesteld dat zij gericht zijn tegen elke vorm van proxenetisme die op zoek is naar minderjarige slachtoffers (29). Zoals gezegd zijn de meeste prostituées tijdens hun minderjarigheid in de netten der proxeneten gevallen. Men zal dus het belang van de artt. 379 en 380 inzien.

B. Een basisartikel : 380 bis

21. Dit artikel bevat vier paragrafen. De drie eerste paragrafen viseren speciaal vier soorten proxeneten (30).

1. De trafikant en de recruteur (§ 1).

22. Het is hij die, ten einde eens anders driften te voldoen, een meerderjarige of, buiten de gevallen van de twee vorige artikelen (379 en 380), een minderjarige, zelfs met hun toestemming, aanwerft, meeneemt of wegbrengt met het oog op het plegen van ontucht of prostitutie.

Nogmaals, de woorden «ten einde eens anders driften te voldoen» duiden erop dat wie de hogergenoemde personen aanwerft, meeneemt of wegbrengt om zijn eigen driften (hoe pervers ook) te voldoen, niet onder deze bepaling valt.

De poging is hier, en hier alleen, strafbaar gesteld.

2. De lokaalhouder (§ 2).

23. Wie houdt een huis van ontucht of prostitutie ?

De man die een beroep doet op de prostituée zoekt twee dingen : een vrouw en een kamer. Een «gespecialiseerde» instelling kan drie dingen doen :

- a. enkel het lokaal bezorgen
- b. het lokaal en de vrouw bezorgen
- c. enkel de vrouw bezorgen

De categorie c. is een bemiddelingsagentschap en valt buiten de toepassing van § 2. Blijven enkel de eerste twee over.

Een huis van ontucht is niet een huis waar gewoon ontucht wordt gepleegd, het moet gaan om commercieel uitgebate ontucht (31). Het is nodig en voldoende dat de exploitanten verschillende daden hebben gesteld die gericht zijn op het bederf der zeden, en dit moet regelmatig, tegen betaling en met een onbepaald aantal personen gebeurd zijn (32).

(29) Zie de voorbereidende werken, aangehaald in *Pasimomie* 1948, blz. 568. In dezelfde zin : Rb. Brussel, 15 maart 1962, *J.T.*, 1962, blz. 240.

Zie ook : Cass., 14 oktober 1935, *Pas.*, 1935, I, 365.

(30) Zie voorbereidende werken en Rb. Brussel, 15 maart 1962, hoger geciteerd.

(31) EVERTS R., *o. c.*, blz. 194.

(32) Corr. Brussel, 9 juni 1961, *R.D.P.*, 1961-1962, blz. 90.

De tweede groep huizen is de voortzetting van de klassieke bordelen. Zij zijn uiteraard ontuchthuizen. Het bewijs zal gemakkelijk te leveren zijn, temeer daar ontucht een ruim begrip is. Zo werd veroordeeld op grond van art. 380 bis § 2, de barhouder die onzedige aanrakingen toelaat op zijn serveuses (33).

De eerste groep stellen bewijsproblemen. De lokaalhouder (meestal hotelhouder) zal gewoonlijk prostituées moeten ontvangen, hij zal moeten weten dat hij met prostituées te maken heeft, maar zijn vergoeding moet niet abnormaal hoog zijn (34).

3. De souteneur

24. Het is hij die geheel of ten dele leeft op kosten van een persoon van wie hij de prostitutie exploiteert.

Criminologisch gezien leeft de souteneur enkel en alleen van de uitgebate prostitutie (35). Om echter het hoofd te bieden aan schijnberoepen om de ware activiteit te verdoezelen, heeft men op voorstel van een speciale U.N.O.-commissie de woorden «of ten dele» in de definitie ingelast (36).

Drie elementen zijn vereist voor de strafbaarheid (37) :

1° de prostitutie van een vrouw

2° de kennis ervan in hoofde van de souteneur

3° de voordelen door de souteneur opgestreken.

Het eerste element is nogal vlug te bewijzen. De twee andere zullen aanleiding geven tot moeilijkheden. Zo werd beslist dat de man die met zijn vrouw samenleeft, wetend dat zij zich prostitueert, niet noodzakelijk souteneur is (38). In dit geval ontbreekt het derde element. Het Franse strafwetboek (art. 334, § 3) zou de veroordeling van de man in dit geval toelaten. Een efficiënte bestraffing eist vermindering van de bewijslast voor de opsporingsdiensten.

Hoe gebrekkig onze wet is, bewijst het feit dat alleen de passieve zijde van het souteneurschap strafbaar is gesteld, nl. het opstrijken van de winsten. De actieve zijde, de «bescherming» (de «soutien» vanwaar de naam komt) verleend aan de vrouw, wordt bij ons helemaal over het hoofd gezien (39). Het genoemde art. 334 Frans S.W.B. bevat van de zeven paragrafen vier gericht tegen de souteneurs. (Zie bijlage I.)

Wegens het allergrootste gevaar dat zij geacht worden voor de maat-

(33) Corr. Luik, 17 november 1965, *J.T.*, 1966, blz. 134.

(34) EVERTS R., *o. c.*, blz. 194-195; Brussel, 8 april 1950, *R.D.P.*, 1949-1950, blz. 1126;

SCREVEN'S R., La loi supprimant la réglementation de la prostitution et son application, *R.D.P.*, 1952-1953, blz. 570.

(35) MÀNCINI J.G., *o. c.*, blz. 81.

(36) MARCHAL A. - JASPAR J.P., *o. c.*, blz. 362.

(37) EVERTS R., *o. c.*, blz. 202.

(38) Corr. Brussel, 9 juni 1961, hoger geciteerd.

(39) SCREVEN'S R. - DE CANT P., La répression du proxénétisme, Troisième rapport, *R.D.P.*, 1961-1962, blz. 153.

schappij te betekenen (is de trafikant niet gevaarlijker?) wordt een speciale sanctie voorzien, de terbeschikkingstelling van de regering, regelrecht overgenomen uit de wet op de landloperij van 1891. De juridische aard van deze sanctie wordt betwist. Hier dient daar niet worden op ingegaan.

25. Het gewoonlijk exploiteren van andermans ontucht of prostitutie wordt strafbaar gesteld door de vierde paragraaf van art. 380 bis.

Dit is een gewoontemisdrijf, de politie moet trachten minstens driemaal het bewijs te leveren van een feit dat aantoonde dat iemand andermans prostitutie exploiteert. Er is discussie over of de opgestreken winst abnormaal moet zijn of niet, ingeval de verdachte goederen of diensten heeft verleend die hij ook kon verlenen buiten het kader van de prostitutie (het betreft meestal bar- en hotelhouders). Tegenwoordig opteert men voor de eerste oplossing (40).

Zowel de vereiste van gewoontemisdrijf als die van abnormale winst zijn criminologisch onverantwoord. Hetgeen in het milieu wordt geconstateerd is zoals het zichtbare deel van een ijsberg, het grootste deel blijft geheim. De eerste constatacie is reeds een voldoende waarschuwing. Abnormale winst eisen is een levensvreemde voorwaarde. Zoals een duivensportlokaal de duivenmelkers economisch exploiteert, zonder hen abnormaal veel te doen betalen voor hun pint bier, zo is er ook exploitatie van de ontucht mogelijk zonder van de normale prijs af te wijken. Wie weet dat in een bepaald café of in een bepaald hotel dingen mogelijk zijn die dat elders niet zijn, zal zich allicht daarheen begeven en zijn geld bij deze uitbater verteren. 26. Beklemtoond dient het *aanvullend* karakter van § 4 binnen art. 380 bis. Op grond van deze paragraaf kan slechts veroordeeld worden hij die men geen van de in vorige paragrafen omschreven misdrijven kan ten laste leggen (41).

C. *Bestrafing van de proxeneten die iemand gevangen houden of tot ontucht dwingen of die publiciteit maken voor andermans ontucht.*

27. Art. 380 ter straft «hij die een persoon, ook al is deze meerderjarig, zelfs op grond van aangegane schulden, tegen zijn wil in een huis van ontucht of prostitutie houdt...» Deze bepaling dient in verband gebracht met de artt. 434 tot 438 (voor particulieren) en art. 147 (voor overheidspersonen). In het hier bestudeerde geval kunnen er vlugger strengere straffen worden uitgesproken. Het zal de lokaalhouder zijn die zich aan dit misdrijf zal schuldig maken.

Wordt ook strafbaar gesteld hij die «een minderjarige tot ontucht of prostitutie dwingt». Dit zullen de lokaalhouder en de souteneur zijn.

28. Een laatste daad van proxenetisme vinden we bestraft in art. 380 quater, al. 2. Hier wordt de proxeneet gevisieerd «die door enig publi-

(40) Cass., 27 januari 1964, *Pas.*, 1964, I, 561.

(41) Cass., 19 februari 1968, *R.D.P.*, 1967-1968, blz. 904.

citeitsmiddel, zelfs indien hij de aard van zijn aanbod of zijn vraag verheelt onder bedekte bewoordingen, kenbaar maakt dat hij ... de prostitutie van anderen *vergemakkelijk*». Het is niet nodig dat vraag of aanbod hun doel bereikt hebben. Het volstaat dat er publiciteit is gemaakt. Publiciteit kan gemaakt worden via de krant of via uithangborden of met elk middel dat openbaarheid geeft aan de bedoeling de prostitutie van anderen te vergemakkelijken. Het zal hier gaan om de bemiddelingsagent.

II. Bestrafing van de prostituée en van de klant

29. Prostitutie is op zich geen misdrijf (42). Art. 380 quater bestraft alleen de openbare provocatie tot ontucht.

Hier wordt onderzocht in hoeverre prostituée en klant strafbaar zijn als ze naar elkaar op zoek gaan.

De provocatie kan gebeuren door woorden, gebaren of tekens of door enig publiciteitsmiddel.

a. door woorden, gebaren of tekens

Met één of meer van deze limitatief (43) opgesomde begrippen moet men klaar en duidelijk te kennen geven wat men bedoelt: men vraagt met een onbekende geslachtsgemeenschap, hetzij om de geslachtsgemeenschap (de klant) hetzij om het geld (de prostituée).

Volgens een bepaalde rechtspraak is de vrouw die alleen maar de aandacht op zich trekt niet strafbaar (44). De man die in een drukke straat heen en weer blijft lopen, also opgemerkt en aangeklampt wordt door een prostituée kan niet beweren publiek te zijn geprovokeerd (45). Hieruit kan men afleiden dat de man die een vrouw aanspreekt die zich gewoon laat opmerken ook niet strafbaar is. Deze standpunten zijn echter betwistbaar.

b. door enig publiciteitsmiddel

Hier worden dezelfde vereisten gesteld als voor de publiciteit met het oog op het vergemakkelijken van andermans ontucht (zie supra).

30. Art. 380 quater beoogt één doel: de straten zuiveren van al wat al te flagrant naar prostitutie ruikt (46). Zowel proxeneten, prostituées en klanten worden in dit artikel gevisieerd.

(42) POUPART J.M., Les problèmes de la délinquance sexuelle sous leurs aspects médico-psychologiques et juridiques, *R.D.P.*, 1964-1965, blz. 816. SCREVEN'S R., La loi supprimant la réglementation de la prostitution et son application, *R.D.P.*, 1952-1953, blz. 567.

Corr. Luik, 17 november 1965, *J.T.*, 1966, blz. 134.

(43 en (44) Brussel, 12 januari 1966, *J.T.*, 1966, blz. 208.

(45) Corr. Brussel, 30 september 1967, *J.T.*, 1967, blz. 611.

(46) *Parl. Doc., Kamer*, 1946, n° 249, blz. 34.

III. Bijkomende straffen

31. Deze liggen hoofdzakelijk vervat in art. 382. Dit artikel is niet van toepassing op de misdrijven omschreven in art. 380 quater (47).

32. Twee straffen worden voorzien, voor een termijn van één tot drie jaar :

1. De verplichte ontzetting van de rechten, genoemd in artikel 31, 1°, 3°, 4° en 5°.
2. De facultatieve ontzetting uit het recht bepaalde beroepen uit te oefenen (382, lid 3).

Deze beroepen zijn :

- a. een drankgelegheid
- b. een tabakswinkel of winkel van rookartikelen
- c. een bureau voor arbeidsbemiddeling
- d. een café-concert
- e. een openbare dansinrichting
- f. een massage-inrichting
- g. een manicure-inrichting

Deze lijst is zeker onvolledig. Een badinrichting en een sauna zouden er niet in misstaan.

Wat erin ontbreekt is het hotel en het verhuren van gemeubelde kamers. Dit is een grote leemte, er wordt later op teruggekomen.

Het is verboden één van deze zeven inrichtingen te houden, persoonlijk of via tussenpersonen. Het is verboden er in welke hoedanigheid ook werkzaam te zijn. Iedere tussenkomst, zelfs gratis, om te helpen bij de uitbating is verboden (48). Het verbod heeft gevolg op de dag waarop de op tegenspraak of bij verstek gewezen veroordeling onherroepelijk is geworden (382 lid 4).

De termijn begint te lopen op de dag dat de veroordeelde zijn straf heeft ondergaan of dat zijn straf verjaard is. Ingeval van voorwaardelijke vrijlating, op de dag van de voorwaardelijke invrijheidstelling, voor zover deze laatste niet ingetrokken wordt (382 lid 5).

De twee laatste leden werden toegevoegd door artikel 1 van de wet van 28 juli 1962. De daarin vervatte regeling is die van de cassatie-arresten van 9 januari en 26 juni 1961 (49). Op 20 december diende de heer MOREAU DE MELEN bij de Senaat een wetsvoorstel in (50) dat er o.a. toe strekte deze regeling wettelijk te bekrachtigen, omdat er kritiek was op uitgebracht : de rechtspraak had de duur van de straffen verlengd

(47) SCREVEN'S R. - DE CANT P., *La loi du 21 août* ..., blz. 169.

(48) Cass., 25 maart 1957, *Pas.*, 1957, I, 896.

(49) Cass., 9 januari en 26 juni 1961, *Pas.*, 1961, I, 499 en 1185. Zie ook Gent, 29 juni 1962, *R. W.*, 1962-1963, 171.

(50) Wetsvoorstel n° 69 van 20 december 1961, zie *Pasinomie* 1962, blz. 973 e. v.

(51). Nog altijd is deze straf niet volledig geregeld. Inderdaad, het geval van veroordeling met uitstel van tenuitvoerlegging is niet voorzien. Er zijn twee mogelijkheden, 1° ofwel begint de termijn te lopen vanaf het onherroepelijk worden van de veroordeling, 2° ofwel bij het einde van de termijn van uitstel (van één tot vijf jaar met ingang van de datum van het vonnis of arrest : art. 8, § 1, tweede lid, wet van 29 juni 1964). Zich beroepend op de huidige geest van de wetgeving opteren RIGAUX en TROUSSE voor de eerste oplossing (52). Daarentegen beroept SCREVENs zich op de letter van de wet om de tweede oplossing aan te kleven, ook al geeft hij toe dat dit zwaar uitvalt (53).

De rechters laten de proxeneten slechts zelden van het probatieuitstel genieten (54), dat beteken echer niet dat het geval in art. 382 niet moet voorzien worden.

§ 2. AANVULLENDE GEMEENTELIJKE REGLEMENTEN

33. Artikel 1 van de wet van 21 augustus 1948 laat de gemeenteraden toe aanvullende reglementen uit te vaardigen met betrekking tot de openbare zedelijkheid en rust.

De gezondheidszorg valt *niet* meer onder de bevoegdheid der gemeenten (55). De strijd tegen de geslachtsziekten wordt thans geregeld door de besluitwet van 24 januari 1945.

Een aanvullend gemeentelijk reglement zou kunnen zijn : het verbieden van iedere prostitutie op bepaalde plaatsen. De overtredingen zijn strafbaar met politiestrafpen.

Afd. V - VOLKENRECHTERLIJKE IMPLIKATIES VAN DE PROSTITUTIE IN HET ALGEMEEN EN VAN DE HANDEL IN MENSEN IN HET BIJZONDER

34. Volkenrechtelijk gezien is de handel in vrouwen en kinderen probleem nummer één. Slechts heel moeilijk heeft men thans de juiste weg gevonden. De evolutie van deze bewustwording beslaat drie fasen :

1. Maatregelen tot repatriëring van de slachtoffers van de mensenhandel.

35. Op 18 mei 1904 werd te Parijs de eerste multilaterale overeenkomst ondertekend waarbij België partij was (56). Het betrof de verruiming van een systeem dat reeds in 1886 tussen België en Nederland werd ingesteld.

(51) SCREVENs R. - DE CANT P., La répression du proxénétisme, Troisième rapport, R.D.P., 1961-1962, blz. 154-155.

(52) RIGAUX M. - TROUSSE P. E., *Les crimes et les délits*, Brussel-Parijs, 1968, blz. 353.

(53) SCREVENs R., Prostitution, outrage public aux mœurs et interdictions professionnelles, R.D.P., 1962-1963, blz. 216.

(54) EVERTS R., *o. c.*, blz. 200.

(55) *Parl. Doc., Kamer*, 1946, n° 249, blz. 16.

(56) Goedgekeurd bij de wet van 21 juni 1905 (S.B., 7 juli 1905)

De repatriëring kon gebeuren op aanvraag van de geïnteresseerden of van personen die gezag over hen hadden. De kosten van de repatriëring van onvermogenende vrouwen werden verdeeld tussen de staat waar ze zich bevond en de staat waar ze vandaan kwam.

Deze eerste schuchtere poging om het probleem met louter humanitaire maatregelen op te lossen mislukte. Wat zegt een internationaal verdrag aan een vrouw die in de diepste ellende verzonken is (57) ?

2. Buiten de wet stellen van de internationale mensenhandel.

36. De wet van 25 mei 1936 (58) tot goedkeuring van het verdrag van Genève van 11 oktober 1936 voerde tegelijkertijd een bepaling in in ons strafwetboek (59) dat het aanwerven, meenemen, of wegbrengen van een vrouw of een meerderjarig meisje met het oog op het plegen van ontucht in het buitenland strafbaar stelde, zelfs indien dit gebeurde met hun toestemming. Kolonie en voogdijgebieden werden met het buitenland gelijkgesteld.

3. Uitdrukkelijke bekrachtiging van het abolitionistische systeem als enige menswaardige oplossing (Conventie van 2 december 1949)

a. *Ontstaan*

37. Zoals de Panlibhon-staten de schepen en een staat als Delaware de vennootschappen aanlokken, zo trekken de reglementaristische staten de prostitutie aan. Waar de hoogste menselijke waarden op het spel staan kon men zo iets niet dulden. Op 2 december 1949 nam de U.N.O.-Assemblée een Conventie aan tot bestrijding van de handel in mensen en de exploitatie van eens anders prostitutie. Sinds 21 maart 1950 werd zij door meer dan honderd staten plechtig ondertekend. Door België werd zij bekrachtigd bij de wet van 6 mei 1965 (60).

b. *Krachtlijnen*

Typerend zijn de eerste twee artikelen, ze bevatten de universele oorlogsverklaring aan het proxenetisme :

38. «Art. 1. De partijen bij deze overeenkomst komen overeen ieder persoon te straffen, die, teneinde eens anders driften te voldoen :

1. Een ander persoon, zelfs met zijn toestemming aanwerft, meeneemt of wegbrengt met het oog op het plegen van prostitutie.

2. De prostitutie exploiteert van een ander persoon, zelfs met zijn toestemming.

(57) DE MEURON A., *o. c.*, blz. 13 : «Sera-ce le proxénète qui donnera au préalable un petit cours de droit international à ses victimes ?»

(58) *S.B.* 29-30 juni 1936.

(59) Het toenmalige art. 380 bis, 2° en 3° lid *S.W.B.*

(60) *S.B.* 13 augustus 1965.

Art. 2. De partijen bij deze overeenkomst komen eveneens overeen ieder persoon te straffen die :

1. Een huis van de prostitutie houdt, leidt of wetens financiert of daarin bijdraagt.

2. Een grond of een andere plaats geheel of gedeeltelijk huurt of wetens in huur geeft met het oog op eens anders prostitutie.»

Essentieel is artikel zes dat het juk van het reglementarisme afwijst :

«Elke partij bij deze overeenkomst komt overeen alle nodige maatregelen te nemen om iedere wet, iedere verordening en ieder administratief gebruik op te heffen volgens welke personen die zich aan prostitutie overgeven of daarvan verdacht worden zich moeten laten inschrijven in speciale registers, speciale papieren moeten bezitten of zich gedragen naar uitzonderlijke vereisten van toezicht of aangifte.»

c. Punten waar de Belgische wetgeving nog dient aangepast overeenkomstig het verdrag.

Het verdrag is niet self-executing (61). De Belgische wetgever moet dus tussenbeide komen om aan het verdrag uitvoering te geven. Op twee terreinen moeten vernieuwingen worden ingevoerd :

1. Omschrijvingen van misdrijven

39. Artikel 1, § 2 van het verdrag verplicht België de personen strafbaar te stellen die «ten einde eens anders driften te voldoen de prostitutie exploiteert van een ander persoon, zelfs met zijn toestemming». Het Slot-protocol bepaalt dat iedere staat «strengere voorwaarden» mag stellen, tot bestrijding van het proxenetisme, a contrario moet men hieruit afleiden dat men de in het verdrag neergeschreven strafbaarheidsgrenzen niet mag naar beneden halen.

Artikel 380 bis, 4° straft alleen hij die er een GEWOONTE van maakt (op enige andere wijze) eens anders ontucht of prostitutie te exploiteren. Dit is een mildere bepaling. Zij is dus strijdig met het verdrag.

Artikel 2, § 2 verplicht het strafbaar stellen van iedere huur of verhuur van plaatsen, met het oog op andermans ontucht. In het Belgische recht is zulks op zich niet strafbaar (62). Er wordt gesproken over verhuren zonder meer. Deze bepaling zou een einde stellen aan de twistvraag omtrent het al dan niet vereist zijn van abnormale winsten. Ook hier moeten wij een wetswijziging doorvoeren.

(61) Art. 12 : Deze Overeenkomst laat het beginsel ongerept, dat de daden die daarin worden bedoeld in elke Staat moeten omschreven, vervolgd en berecht worden overeenkomstig de eigen wetten.

(62) Cass., 26 september 1955, *Pas.*, 1956, I, 38.

2. Bestraffingsmodaliteiten.

40. Interessant (want zo weinig traditioneel) zijn een aantal hervormingen aan de nationale wetgevingen die het verdrag wil zien tot stand komen «voor zover de eigen wetten het toelaten».

a. Artikel 7 doorbreekt de territorialiteit van de gevolgen der strafvonnissen. Vroegere buitenlandse vonnissen wegens daden in het verdrag omschreven moeten in aanmerking komen :

- voor het vaststellen van de herhaling
- voor het uitspreken van publiek- of privaatrechtelijke onbekwaamheden, vervallenverklaringen of ontzettingen.

Wie in Monte Carlo bij het kaartspel tricheert kan zich in Spa, Oostende of Blankenberge niet meer laten inschrijven. Waarom moeten de staten (in de bestrijding van de gevaarlijke misdaad) dan nog langer aan bekrompen hokjespolitiek doen ?

b. Niet alleen iedere poging tot de misdrijven omschreven in de eerste twee artikelen moet strafbaar gesteld, maar ook iedere voorbereidende daad. Volgens art. 51 S.W.B. is alleen strafbaar de voorbereidende daad die een begin van uitvoering is. In dit artikel 380 bis S.W.B. is alleen de poging strafbaar van het misdrijf genoemd in het 1° lid.

Artikel 3 van het verdrag eist dat de vier wanbedrijven reeds in het stadium van de poging worden bestraft. Dit laten onze wetten toe : artikel 53 S.W.B. Hier dient onze wetgeving nogmaals onmiddellijk aangepast.

Afd. VI - BEDENKINGEN VAN JURIDISCHE EN VAN CRIMINOLOGISCHE AARD

41. België heeft de volkenrechtelijke verplichting art. 380 bis aan te passen (63). In § 4 moet de vereiste tot gewoontemisdrijf verdwijnen. De strafbaarheid van de poging moet tot geheel het artikel worden uitgebreid. Ook moet de bepaling van art. 2, § 2 van het verdrag in het Strafwetboek worden opgenomen, o.a. om iedere welbewuste hotelhouder te kunnen bestraffen.

42. Prostitutie en proxenetisme moeten duidelijk van elkaar gescheiden worden. In dit opzicht is art. 380 quater een bespottelijk voorbeeld van hoe het niet moet. Prostituée, klant en bemiddelingsagent worden er tesamen in behandeld. Art. 382 is er op niet toepasselijk, wat een gevaarlijke soort proxeneten aan een verdiende straf doet ontsnappen.

43. Art. 382 bevat een onvergeeflijk en in het parlement reeds ter

(63) «La Belgique avait déjà adapté dans une certaine mesure sa législation aux conventions qu'elle avait antérieurement signées. Mais de nouveaux progrès seraient souhaitables dans ce domaine.» RIGAUX M. - TROUSSE P.M., *o. c.*, blz. 394.

sprake gebracht hiaat (64). Hotelhouders en verhuurders van gemeubelde kamers worden er niet in vermeld. Aan deze leemte wordt enigszins tegemoetgekomen door art. 5 § 2 van de wet van 19 februari 1963 op het hotelwezen, dat toelaat de uitbatingsvergunning in te trekken o.a. wegens niet-voorwaardelijke veroordeling op grond van Boek II, titel VII, hoofdstuk VI van het strafwetboek. De grote zwakte van deze wet is dat zij enkel toepasselijk is op inrichtingen die de naam dragen van hotel, motel of pension. De regeling van dit verbod in het strafwetboek dringt zich dus op.

44. Een arsenaal moet worden aangelegd in de strijd tegen prostitutie en proxenetisme, zowel preventief, repressief (65) en genezend.

De prostitutie kan worden voorkomen door de economische gelijkheid tussen man en vrouw, neergelegd in art. 119 van het E.E.G.-verdrag, alsook door de sociale bescherming van de vrouw.

Het proxenetisme kan efficiënter worden bekampt door het opstellen van meer efficiënte teksten, zoals in Frankrijk is gebeurd (art. 334 Frans S.W.B.). Onontbeerlijk is het de actieve zijde van het souteneurschap strafbaar te stellen, alsook het bemoeilijken van het reclasseringswerk. (Zie bijlage I).

45. De criminologen besteden zoveel energie aan persoonlijkheidsstudies. De individuele psychologie is zeer zeker interessant. Zou het niet minstens even interessant zijn de financiële en economische gevolgen van het misdadig gedrag na te gaan? Proxenetisme, narcoticahandel, valsmunterij, belastingontduiking, bedrog, afpersing, bankovervallen enz. hebben ontegensprekelijk in hun geheel beschouwd een invloed op het economisch leven, net zoals arbeidsongevallen, slordig geschrift en ziekte ieder jaar de maatschappij geld kosten.

Alleen de studie van een CRIMINELE ECONOMIE kan de wetgever en het gerechtelijk apparaat inlichten waar de grootste waakzaamheid geboden is. Nu wordt er teveel aandacht besteed aan het zielige lot van arme drommels die meestal door verbittering werden gedreven tot uiterst gevaarlijk geachte misdrijven. De grote en echte misdadigers, de nette heren, blijven bijna steeds ongestraft. Alleen daarom reeds is het nuttig eens een nieuwe weg in te slaan in het criminologisch denken.

Besluit

46. Op het hier betreden terrein valt nog verbazingwekkend veel te doen. Men is er zich meestal niet van bewust dat de prostitutie zoals zij door bepaalde internationale trusts van proxeneten wordt georganiseerd en geëxploiteerd een regelrechte aanfluiting is van art. 4, § 1 van de Europese conventie tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele

(64) Mevr. CISELET in de Senaat, *Parl. Doc., Senaat*, 1951-1952, blz. 493.

(65) «Pour détruire la prostitution attaquons souteneurs et proxénètes avec une cruelle dureté. Ou bien appelons-nous leurs complices.» DURDAN P., *La psychologie des prostituées, Annales Médico-psychologiques*, 124ste jaargang, n° 2, blz. 169-192, geciteerd in *R.D.P.*, 1966-1967, blz. 83.

vrijheden (66). Dat hiertegen niet wordt gereageerd is des te verwonderlijker als men ziet dat wel wordt geageerd voor bijvoordeeld de legalisatie van de abortus. Bepaalde vrouwenbewegingen, ja zelfs bepaalde intellectuelen, nemen deze eis zeer ernstig op. Een wet die om sociale en ethische redenen zou toelaten abortus te plegen zou manifest in strijd zijn met art. 2 van de Europese Conventie, dat het recht op leven waarborgt. Als we het probleem van de prostitutie op dit niveau plaatsen dan pas kan men het onderscheiden van problemen van mindere rang.

Bijlage I : BESTRAFFING VAN HET PROXENETISME IN HET FRANSE STRAFWETBOEK (67)

ART. 334. «Sera considéré comme proxénète et puni d'un emprisonnement de six mois à trois ans et d'une amende de 10.000 NF à 100.000 NF sans préjudice de peines plus fortes s'il y échet, celui ou celle :

1° Qui, d'une manière quelconque, aide, assiste ou protège sciemment la prostitution d'autrui ou le racolage en vue de la prostitution ;

2° Qui, sous une forme quelconque, partage les produits de la prostitution d'autrui ou reçoit des subsides d'une personne se livrant habituellement à la prostitution ;

3° Qui, sciemment, vit avec une personne se livrant habituellement à la prostitution ;

4° Qui, étant en relations habituelles avec une ou plusieurs personnes se livrant à la prostitution, ne peut justifier de ressources correspondant à son train de vie ;

5° Qui embauche, entraîne ou entretient, même avec son consentement une personne même majeure en vue de la prostitution, ou la livre à la prostitution ou à la débauche ;

6° Qui fait office d'intermédiaire, à un titre quelconque, entre les personnes se livrant à la prostitution ou à la débauche et les individus qui exploitent ou rémunèrent la prostitution ou la débauche d'autrui ;

7° Qui, par menace, pression, manoeuvre et par tout autre moyen, entrave l'action de prévention, de contrôle, d'assistance ou de rééducation entreprise par des organismes qualifiés en faveur de personnes se livrant à la prostitution ou en danger de prostitution.

La tentative des délits visés au présent article est punie des peines prévues pour ces délits.»

(66) Niemand mag in slavernij of dienstbaarheid worden gehouden.

(67) Frans Strafwetboek, art. 334, en Ordonnance n° 60 - 1245 du 25 novembre 1960, Relative à la lutte contre le proxénétisme, (J.O. 27 nov., p. 10603), *Recueil Dalloz, législ.*, 1960, blz. 379.

Bijlage II : HET VERDRAG VAN 21 MAART 1950 TER BESTRIJDING
VAN DE HANDEL IN MENSEN EN DE EXPLOITATIE
VAN EENS ANDERS ONTUCHT. (artt. 1 - 7)

ART. 1 : Zie supra.

ART. 2 : Zie supra.

ART. 3 : Voor zover de eigen wetten het toelaten, zijn iedere poging en iedere voorbereidende daad begaan met het oog op het plegen van de in artikel 1 en 2 bepaalde misdrijven eveneens strafbaar.

ART. 4 : Voor zover de eigen wetten het toelaten, is de opzettelijke deelneming aan de daden bedoeld in de artikelen 1 en 2 hiervoren eveneens strafbaar.

Voor zover de eigen wetten het toelaten, worden de daden van deelneming geacht afzonderlijke misdrijven te zijn in al de gevallen waarin zulks ter voorkoming van de straffeloosheid nodig mocht zijn.

ART. 5 : In al de gevallen waarin een benadeelde persoon door de eigen wetten gerechtigd is zich uit hoofde van enig misdrijf omschreven in deze overeenkomst burgerlijke partij te stellen, zijn ook vreemdelingen daartoe gerechtigd, onder dezelfde voorwaarden als de eigen onderdanen.

ART. 6 : Zie supra.

ART. 7 : De vroegere veroordelingen die in vreemde Staten zijn uitgesproken wegens een van de daden die in deze Overeenkomst zijn omschreven, worden, voor zover de eigen wetten het toelaten, in aanmerking genomen :

1. Voor het vaststellen van de herhaling.
2. Voor het uitspreken van publiek- of privaatrechtelijke onbekwaamheden, vervallenverklaringen of ontzettingen.